

Nyhetsbrev om nationalparken

Nyhetsbrevet om Färnebofjärdens nationalpark utges av förvaltaren, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, två gånger per år.

Syftet är att sprida information om aktuella händelser, som berör nationalparken.

Nyhetsbrevet sänds som gruppårsändelse till dem som bor nära parken. Om du inte får nyhetsbrevet kan du lämna din adress till naturum i Gysinge, så ser vi till att du får brevet hemskickat till dig från och med nästa nummer.

Nyhetsbrevet finns även att hämta vid naturum i Gysinge.

Nationalparksförvaltningen

Länsstyrelsen i Gävleborgs län
801 70 Gävle
Tel. 026-17 10 00

Kontaktperson
Jonas Lundin
Tel. 026-17 12 53
jonas.lundin@x.lst.se

• **Platskontor**
Naturum, Färnebofjärden
Gysinge Bruk
810 21 Gysinge
Kontaktperson
Anna Jansson
Tel/fax 0291-47 10 42
Mobil 070-508 43 32
anna.jansson@x.lst.se

• **Hemsida**
www.farnebofjarden.se

Vill du besöka oss på kontoret är det bra om du ringer först, så att vi finns på plats.

Länsstyrelsen
Gävleborg

Färnebofjärden

NYHETSRETT FRÅN FÄRNEBOFJÄRDENS NATIONALPARK

NR 1/2006 • WWW.FARNEBOFJARDEN.SE

Foto: Andreas Jerikvist

Samarbete. Nu är de arbetskamrater sedan Länsstyrelsen i Gävleborg tagit över förvaltningen av Färnebofjärdens nationalpark. Anna Jansson vid nationalparksförvaltningen (t v) och Jessica Berg som är ny föreståndare för naturum.

Naturum och förvaltning samlas under samma tak

Bättre samordning av de resurser som finns i nationalparken och naturum. Det är tanken när Länsstyrelsen i Gävleborg tar över förvaltningen av Färnebofjärdens nationalpark från Länsstyrelsen i Västmanland.

Sedan naturum blev färdigt förra året har den verksamheten och parkförvaltningen haft gemensamma lokaler i den gamla stallbyggnaden från 1814 vid Gysinge bruk. Naturums personal anställdes av Länsstyrelsen i Gävleborg och parkförvaltningens personal hade sedan tidigare

Länsstyrelsen i Västmanlands län som arbetsgivare. Men nu har alltså Länsstyrelsen i Gävleborg tagit över ansvaret även för parkförvaltningen.

För att verksamheten ska kunna utvecklas ytterligare krävs bättre samordning mellan naturum och nationalparksförvaltningen. Det blir helt enkelt mer rationellt med samma arbetsgivare och förvaltning.

– Förändringen är också en naturlig följd av att Heby kommun lämnar Västmanlands län, säger Karl Gullberg vid Länsstyrelsen i Gävleborg. Vi är helt överens med Västmanland om att det här är en bra lösning.

Läs mer på sidan 2

Många örnar

▼▲▼ 90 havsörnar besökte örnateln i vintras, bland annat en rysk havsörnshona från Kolahalvön.

Sidan 2

Naturum

▼▲▼ Det händer mycket spännande i naturum i sommar. Både inomhus och i omgivningarna.

Sidan 3

Bra för eken

▼▲▼ Granen röjs bort i svämskogsmiljöerna för att ekar och de insekter som lever där ska trivas bättre.

Sidan 4

90 havsörnar har gästat örnateln

▼▲▼ 58 ringmärkta havsörnar har avlästs under den gångna säsongen. Cirka två tredjedelar av de besökande havsörnarna är ringmärkta. Det betyder att omkring 90 havsörnar gästade åteln denna vinter. 17 av årets ringmärkta havsörnar lästes också av föregående säsong. Den äldsta havsörnen som noterades under säsongen är en 16-årig hane.

Ett spännande besök gjordes av en rysk havsörnshona, som ringmärktes på Kolahalvön 1997. Sedan 1998 har hon avlästs på olika åttlar i Gästrikland och Hälsingland och i januari 2002 även i Färnebofjärden. Ingen vet om hon återvänder upp till Kolahalvön under sommarsäsongen eller om hon numera är bosatt i Sverige.

Minst sju olika kungsörnar har vistats vid åteln. Av dessa var två ringmärkta och avlästes. Båda var ringmärkta år 2004, en i Hälsingland och en i Härjedalen. Andra fåglar som visat sig vid åteln är duvhökar, ormråkar, gråspettar, kråkor, skator och kajor. En räv har också hälsat på.

Inez Mauritzon, Annelore Simon och Inga-Britt Persson

Vitryggig hackspett

▼▲▼ Vid årets inventering har 15 fåglar hittats, varav sex i Värmland där det även finns ett häckande par. Vid Dalälven ser det ut som det brukar med en hona vid Färnebofjärden och en hane vid Båttfors.

Trots fågelinfluensan gavs tillstånd att hämta tolv fåglar från Norge i år. Av de fåglar som sattes ut i fjol har det bildats ett par som håller på med häckningsbestyr. Men de häckar ännu inte.

Vid Nordens ark på Västkusten finns tio vitryggspår.

Färnebofjärden ett flaggskepp i Gävleborgs naturvårdsarbete

forts. från sid 1

Karl Gullberg, är enhetschef vid Länsstyrelsen i Gävleborg med ansvar för skyddad natur i naturreservat och nationalparker. Han berättar att Länsstyrelsen i Västmanland även i fortsättningen kommer att delta i skötselrådet tillsammans med Länsstyrelserna i Dalarna, Uppsala och Gävleborg.

De som närmast berörs av förändringen är Anna Jansson och Ingvar Westman på parkförvaltningen och Jessica Berg, Ann-Mari Andersson och Marcus Lindborg som arbetar vid naturum.

– Alla vi som jobbar med naturvård i Gävleborgs län känner att det är jätteroligt att ta över förvaltningen. Färnebofjärden är ett riktigt flaggskepp i vårt naturvårdsarbete, säger Karl Gullberg.

Men det är naturligtvis också ett stort ansvar, understryker han.

– Vi ska fortsätta det fina arbete som Länsstyrelsen i Västmanland lagt ner.

Naturliga älvängar

Själv är Karl Gullberg limnolog med ett särskilt intresse för vattenfrågor.

– Jag engagerar mig för att vi ska få till en bättre vattenreglering med naturliga älvängar. Om vattnet svämmar över som det ska får inte granen fäste och vi slipper röja.

Foto: Anna Jansson

Naturlig älväng. Om vattnet tillåts svämma över älvängarna får granen inte fäste där.

Andra frågor som han anser att det är viktigt att arbeta med är insatser för den vitryggiga hackspetten där det även är stora insatser på gång på det nationella planet.

– Om miljön är bra för vitryggig hackspett är den bra även för andra arter.

Karl Gullberg är också mån om att följa upp vad som händer med fiskgjusen som har haft problem med återväxten.

Vi arbetar med nationalparken

Inne på Länsstyrelsen i Gävle arbetar vi med Färnebofjärdens nationalpark. Det handlar om allt från skötselfrågor till dispenser och andra ärenden.

Karl Gullberg
enhetschef

Linda Svensson
dispenser, ärenden

Carola Ormalm
dispenser, ärenden

Jonas Lundin
skötselfrågor

Thomas Troschke
Natura 2000

Rie Stagegaard
information, naturum

Maria von Hofsten
information

Du når oss på
tel 026-17 10 00
Länsstyrelsen
i Gävleborg

Naturums nya ansikte

Jessica Berg är ny föreståndare för naturum Färnebofjärden.

Hon är entusiastisk inför alla möjligheter som naturum kan erbjuda besökarna.

Jessica Berg är sedan 27 februari i år ny föreståndare vid naturum Färnebofjärden. Hon är biolog och bor i Uppsala. Innan hon kom till naturum arbetade hon på Skansen i Stockholm, mest på visningsavdelningen men även en del på deras zoologiska avdelning.

– Mina första månader har verkligen rusat fram, säger Jessica Berg. Det är mycket nytt att lära sig, men ju mer jag kommer in i arbetet desto roligare tycker jag att det är. Ett riktigt toppenjobb!

Förutom Jessica Berg arbetar även Ann-Mari Andersson och Marcus Lindborg vid naturum.

Mycket på gång

Nu är även naturums utomhusdel, med bland annat en vattenlek, helt färdig. Vid vattenleken kan liten som stor prova på hur vattnets krafter kan användas.

– En annan nyhet för i sommar är att vi har bytt innehåll i en av montrarna på övervåningen, berättar Jessica Berg. Där kan besökarna beskåda 50 olika skalbaggsarter och läsa om en insektsinventering som utfördes förra sommaren.

Det planeras också för flera guidade exkursioner och föredrag för allmänheten, bland annat en svampexkursion och en fågelexkursion. Datum är dock ännu ej fastställda.

– Titta gärna in till oss på naturum eller på vår hemsida så att du inte missar något, säger Jessica Berg och hälsar alla varmt välkomna till naturum.

Foto: Anna Jansson

Ny föreståndare. – Välkommen till naturum i Gysinge, säger föreståndaren Jessica Berg.

Aktiviteter i sommar

- **Naturvandringar.** Måndagar, tisdagar och onsdagar i juli kommer det att erbjudas naturvandringar i naturums omgivning.
- **Bruksvandringar.** Torsdagar i juli anordnas bruksvandringar i samarbete med Turistbyrån.
- **Båtturer.** Fredagar, lördagar och söndagar i juli erbjuder naturum en timme långa båtturer i nationalparken i samarbete med NeDa.
- **Fladdermuskväll 11 augusti.** En helkväll med föredrag, fika och fladdermusexkursion.

Detta är naturum Färnebofjärden

Naturum är en upplevelse för alla sinnen. Se, känn, hör och lär dig mer om natur och kulturmiljö i Färnebofjärdens nationalpark. Mitt i den fina kulturmiljön på Gysinge Bruk är naturum en inspirerande port till nationalparken.

I naturum kan du lära dig mer om de olika specialiteter som Färnebofjärdens nationalpark bjuder på. Här finns kunnig personal som gärna berättar mer om natur och kultur. I biblioteket kan du fördjupa dig bland böcker

och tidningar samt titta på film.

Vandringsleder hittar du nära naturum i nationalparken. Längs några av lederna finns tavlor till din hjälp med information om många av de djur och växter som finns i omgivningarna.

En vattenlek finns nu i anslutning till naturumsbyggnaden. Här kan både barn och vuxna leka sig fram till kunskap om kulturmiljö och naturkrafter.

Öppettider

- 1 april-30 september: dagligen kl. 10-17.
- 1 oktober-31 mars: onsdagar, lördagar och söndagar kl. 12-17.
- Övriga tider kan bokas via telefon 0291-47 10 40.

Entré

Fri entré vid ordinarie öppettider.

Läs mer om vad som händer på nationalparkens hemsida, www.farnebofjarden.se/naturum.

Fika mitt i forsen

▶▶▶ Nu har vattnet kommit tillbaka till den gamla kanalen bakom Krokiga smedjan vid Gysinge Bruk. Den 31 mars grävdes det sista av uppdamningsvallen bort, och vattnet flödar nu i kanalen för första gången på 50 år.

Det går broar till den gamla kvarnruinen på ön utanför naturum. Det gör det möjligt för besökare att komma ut mitt i forsen och uppleva kraften och vattenbruset. På ön finns en grillplats där den som vill kan äta matsäck till ljudet av forsens brus.

Buss till Gysinge

▶▶▶ Nu finns det ett bra sätt att ta sig till nationalparkens nordligaste delar från Uppsala. Det går buss! Gysingelänken tar dig från Uppsala till Gysinge varje dag. Bussen går mellan Uppsala och Österfärnebo, via brukshandeln i Gysinge och busstationen i Östervåla. Nya busshållplatser finns även i Buckarby och Kerstinbo.

Information om busstider finns på www.gysingelanken.se eller Trafikupplysning telefon 0774-41 04 10.

Biljett kan bokas hos SJ. Ungdomspris gäller från 16 kr per resa.

Viol och bäver på guidning

▶▶▶ En hel busslast från Västmanland besökte nationalparken den 20 maj. Det var ett samarrangemang mellan Länsstyrelsen i Västmanland och Förbundet Agenda 21/Gröna Draken.

Anna Jansson, som guidade den stora gruppen, berättar att alla var nöjda trots att vädret inte var det bästa. Besökarna fick bland annat se sumpviol och vårärt samt en bäverhydda och spår efter bäver.

Foto: Kim Lill

Grön kunskap. Inga-Britt Persson är en av initiativtagarna till Gröna Kunskapshuset i Östa. En informationscentral där det bland annat går att få tips om utflykter och aktiviteter.

Grönt kunskapshuset ger tips och råd

▼▲▼ I en stor röd lada på Östahalvön ligger Gröna kunskapshuset som utvecklats till en grön mötesplats. Här kan du få kartor och information om nationalparken samt förslag på fina besöksområden. Under sommaren arrangeras olika aktiviteter. Passa på att besöka Gröna Kunskapshuset i sommar.

Öppettider

- 10-11 och 17-18 juni: kl. 11-15
- 26 juni-6 aug: dagligen kl. 11-15
- 10-11, 19-20 och 26-27 aug: kl. 11-15

Aktiviteter

- **Måndagen den 29 maj** kl. 19: Michael Jensen, arkeolog, berättar om vårens resultat från fornminnesinventeringen på Östahalvön.
- **Efter midsommar** öppnar vi:
 - ☛ upptäckarrum för barn om levande skog och vatten
 - ☛ en hörna för lärare med tips om utomhusaktiviteter, litteratur och kursutbud
 - ☛ en fotoutställning med Jan Storm.
- **26-27 augusti:** Svamphelg med Bo Eriksson (preliminärt).

- **8-9 september:** Lärarfortbildning: Vedlevande insekter och deras gnag med Bengt Ehnström.
- Vi kommer troligen att ha en **fladdermusafton** någon gång i augusti-september.

Mer information finner du på hemsidan www.gkh.se.

Gruppförändelse till hushåll

Svanenmärkt trycksak på 100% returpapper

Produktion: Journalistgruppen Media 21 Tryck: Arkpressen juni 2006

AVSÄNDARE:
Länsstyrelsen
i Gävleborgs län
801 70 Gävle

Ekar och insekter trivs bättre när granen röjs bort

Under sommaren kan den som besöker nationalparken kanske se att det ligger fällda granar på marken på vissa ställen. Det är en åtgärd för att förbättra svämskogsmiljöerna.

I svämskogarna växer det mycket lövträd och när vattenföringen är normal under våren svämmas de över. Det är därför det inte växer så mycket gran här. Men nu när Dalälven är reglerad sker inte översvämningar lika ofta, vilket innebär att granen tränger in i svämskogen. Det leder till att solen inte kommer åt att värma trädstammarna och många av svämskogens arter får det svårare att överleva.

Här i Färnebofjärden är det bland annat skalbaggar som cinnoberbagge, barkrödbeck, myskbock, aspraktbagge, alpraktbagge, stekelbock, asp-barkgnagare och urskogslöpare som gynnas av att svämskogen är öppen och ljus. Alla dessa är rödlistade (det vill säga deras långsiktiga överlevnad är hotad) och vi har ett ansvar för att inte förstöra deras levnadsmiljöer.

Normal vattenföring

När vi tar bort granar är det alltså för att efterlikna det en mer normal vattenföring skulle åstadkomma – att se till att det inte finns granar i svämskogen.

Foto: Anna Jansson

För mycket gran. Granar röjs bort för att ge plats åt ekar och andra lövträd i nationalparken.

Förutom att vi röjer gran i svämskogen röjer vi också bort gran från en del stora ekar. Eken tycker inte om att bli skuggad, och det gör inte heller de arter som lever i och på den. Det är också så att träd som växer in i kronan på eken slår sönder ekens grenar när det blåser. För att eken ska må så bra som möjligt ska den vara fri från andra träd inom kronans diameter.

Övrigt på gång

I nationalparken pågår även ett arbete med att se över och restaurera skorstenarna på alla stugor som staten äger. En stuga som låg vid Altsjön har rivits och tagits bort. Det finns en plan för vilka stugor i nationalparken som ska rustas och vilka som inte ska kosta på.

Anna Jansson

Stör inte fiskgjusen och dess ungar!

Foto: Brittas Östling

▼▲▼ Under sommaren sker extra tillsyn över fiskgjusarna, som har det problematiskt med att få fram ungar. Vi vill veta varför det inte går så bra och kommer därför att ha extra koll en tid.

Vi vill också uppmana alla som är ute i nationalparken att vara extra försiktiga. En fiskgjuse som

cirklar i luften och ropar är ett tydligt tecken på att du har gjort ett intrång i deras revir. Om du råkar skrämma upp fiskgjusen från sitt bo, dra dig tillbaka och låt den gå ner till sina ungar igen så att de har en möjlighet att överleva.

Anna Jansson